

מגפיים

מרי סטולר

מ

ישוהו התדפק בחוסר סבלנות על הדלת. מרה הניחה את בנה הקטן שפתח בצווחות ורצה לפתוח. בפתח עמדה רוחליה מתנשפת בהתרגשות. – "מַרְקָה, תשמעי, ברחוב נרוזובה מוכרים מחר מגפיים גברים."

– "ואת, מאיפה את יודעת?" שאלה מרה בחשד, פרי נסיון מר.

– "מונייה קרסיק סיפרה לי, והשביעה אותי שלא אגיד לאף אחד."

– "מונייה קרסיק?" תהתה מרה בקול. מנדל קרסיק, אביה של מנייה ידע הכל שבוע מראש, לשם כך שיחד את מחצית פקידי הגורסובייט ורימה את המחצית השניה. נראה, אם כן, שהפעם רוחליה לא בודה סיפורים מליבה.

– "בכמה?" שאלה מרה.
– "לא תאמיני," התלחבה רוחליה, "אבל במאה עשרים וחמישה."

מרה, שנדבקה עכשיו בהתלהבותה של רוחליה, חישבה מהר: "זאת אומרת מאה רובל רווח."

– "מאה, ולמה לא מאה וחמישים? מרקָה מטומטמת שלי, את הסיפור על זלמן, זה השכן שלנו מלמעלה, כבר שמעת? זלמן קנה באוסטרבה זוג כזה בדיוק במחיר ממשלתי, ומכר אחרי שבוע במאתיים וחמישים לאשתו של מנהל המשמרת שלו, שמכרה אותם אחרי זה בשלוש מאות למישהו בקייב. נו, מה תגידי על זה?"

– "כבר אמרת רוחליה, כבר אמרת", צחקת מרה, "אלא שאותו זלמן שלך כבר ישב שלושה חדשים בחשד שמכר וודקה מלפת שהבריא מהכפריים, וחוף מזה יש לך בעיה קטנה..."

– "אין שום בעיות", החזירה רוחליה שניחשה לאיזו בעיה מרה מתכוונת.

– "רוחליה" המשיכה מרה, "אם אני לא טועה אז בשבת לא היו לך שלושים קופייקות לקולנוע, דרך אגב, את עוד חייבת לי אותם, אז מאיפה שיהיו לך מאה רובל, הרי זו משכורת של כמה חדשים טובים?"

– "מרקה", רוחליה דיברה בקוצר רוח, "אם אני אומרת לך שאין בעיות אז את צריכה להאמין לי, בואי אני אראה לך משהו", ורוחליה שלפה מבין שדיה שהחלו לתפוח מאז ההריון תבילה של שטרות מרשרשים, ומנתה מאה רובל אל מול עיניה המשתאות של מרה.

– "הנה, ועכשיו תני לי עשרים וחמישה ותקבלי אותם מחר ברווח."

מרה נשכה את שפתיה. "אבל מונייה יהרוג אותי אם יודע לו."

– "מה זאת אומרת יהרוג אותך, מרקָה מטומטמת שלי, הרי זה עסק בלי סיכון, אם אני לא מצליחה לקנות את המגפיים אני מחזירה לך את הכסף מחר עד הקופייקה האחרונה, אם אני קונה ומוכרת שתינו מרוויחות."

למרה היו ארבעים רובל שחסכה פרוטה לפרוטה ממשכורתו של מונייה. בלב כבוד הוציאה את חבילת השטרות והמעות העטופים בפיסת גברדין, ספרה עשרים וחמישה ומסרה לחברתה. – "רוחליה, אני מתחננת, תזהרי, את יודעת שהחנויות שורצות מלשינים."

– "מרקה, תסמכי עלי, לא רציתי לספר לך, אבל האמת שיש לי קונה". רוחליה קרצה בשובבות, תחבה את הכסף בין שדיה והתעופפה לה, קלה ומאושרת, על אף כריסה הניכרת, עורכת תכניות איך להתעשר במהירות. מרה, שנחרדה פתאום מן השקט, רצה למטבח אל בנה הפעוט, אלא שזה רק שפך את הדייסה מצלחתו, וישב שם מאושר ומרות כולו בעיסה הדביקה.

לילה תמים עמדה רוחליה בפתח המחסן המוגף בתריסי פלדה ברחוב נרוזובה. התור הלך וגדל במהירות, ובבוקר זחל

מרי סטולר מתגוררת בניו יורק. כותבת מולנית. הסיפור הוא פרק מתוך ספר כתובנים. תרגום: א.ס.

העפרון השבור ברוקו, ופירט באריכות ובפרוטרוט מפיו של סוכן החרש, את מסכת פשעיה של האזרחית רחלה גרינברג לבית נצילניק.

נכתב שם, כיצד בתאריך זה וזה, בשעה זאת וזאת, במקום כך וכך רכשה האזרחית הנ"ל זוג מגפי גברים מס' 42 (סולית עור עקב גומי), מתוצרת מפעלי העור של העיר טביליסי על שם... וכי וכי, וכי, וכי, לאחר שקנתה אותם במחיר רשמי של מאה ועשרים וחמישה רובל (קבלה מצורפת), היא הציעה אותם למכירה ברווח עצום לעצמה, לעד החתום מטה, החבר ווסילי בידליאקוב, שמכוח תפקידו כשטר הנקווייד, (המחלקה הכלכלית) אשר מוטל עליו לחשוף את עלוקות השוק השחור, הנה, תפס את האזרחית הנ"ל על חם.

עדותו של החבר בידליאקוב נשלחה בידי בלדר מיוחד אל התובע המחוזי בקייב. התובע, שביקש להטעים את אזרחי השטחים שצורפו למולדת את טעמו של הצדק הסובייטי, חיבר כתב תביעה לתפארת בו נטען בלשון נמלצת כי האזרחית הנאשמת, הלוא היא רחלה גרינברג לבית נצילניק היא אויבתו המושבעת של המעמד העמל של עמי ברית-המועצות, וזאת, על שום שחפצה בזדון ובמרמה לנצל את רוחב ליבם של השלטונות הסובייטיים ולרכוש במחיר מיוחד זוג מגפי גברים (מס' 42 סולית עור עקב גומי) מתוצרת העמלים הפרולטרים הנ"ל, ומכרה אותם ברווח עצום. ובהיות האזרחית גרינברג לבית נצילניק עלוקת השוק השחור מוצצת דם העמלים, משרתת היא את האינטרסים של הבורגנות הבינלאומית, את הקפיטליזם מאחרחר המלחמה ואת הקונטרבולוציה הנקלה באשר היא שם. נעלה מכך ספק הוא כי טפילה זו בדמות אדם היא אך קצה קצהו של קרחון ענק, של תמנון חלקלק החפץ בבוגדנותו הבורגנית לקעקע את הישגיה המופלאים של המהפכה הבולשביסטית, את רווחתו של הפרולטריון ואת אושיות הסוציאליזם הסובייטי בתנהגותו רבת החשאה שאין גדולה הימנה, הלוא הוא החבר, שמש העמים ואבי האומה, י.ו.דג' סטלין.

נישא על כנפי ניסוחי דרשתו הנמלצת, דרש התובע מאסר עולם, אך בהתחשב בגילה הצעיר של הנאשמת והריונה המתקדם הסכים להתפשר על עשרים וחמש שנה. משנודעו פרטי התביעה לשרה, אמה של רוחליה, מרטה את שארית שעה הדליל ורצתה לתלות את עצמה. אביה לא מש משערי הכלא, הוא ישן שם בלילות והגיש בקשה אחרי בקשה שיניחו לו לראות את בתו. אבל לא נתנו לו בטענות של קונספירציה.

פסחיקה בעלה, משנודע לו הדבר, ברח מיחידתו בקרסנודר, התגנב לרכבת משא ולאחר שבוע טלטולים בקרון אטום ומצחין הגיע לרובנו. פרוע ומטונף, פרץ בסערה אל בנין המשטרה ונשבע בפני הסמל התורן בכל היקר לו שהוא הוא האשם במעשה, שהוא תכנן את הכל ושלח את אשתו לקנות את המגפיים. בדמעות בעיניו האדומות, עיני הלבקן התחנן פסח שיאסרו אותו במקומה, שהיא, כך טען, "בסך הכל ילדה בהריון ולא מלאו לה עוד שמונה-עשרה, ובכלל, מה אתם רוצים ממנה? וכאן נשבר ושקע קולו של פסחיקה והוא התמוטט בכסאו והתייפח מרה לעיניהם הנבוכות של השוטרים. משהראו את עדותו לרוחליה, הכחישה מכל וכל, ואמרה

והגיע לפינת ככר העצמאות. אנשים נמנמו בעמידה, משפחות שמרו על תורן במשמרות. אמהות החליפו את ילדיהן, בעלים את נשותיהם. האחרונים, אלה שנעמדו בתור הארוך עם עלות השחר רצו לדעת מה מוכרים. היו שלא ידעו מה להשיב, היו שידעו ונצרו את סודם בקנאות.

בשש בדיוק הסירו שני פועלים את תריסי הפלדה וההמון המיוגע מעמידה ממושכת נדחק קדימה בתקוה. דלת המחסן נפתחה בחריקת צירים ונציגת המחלקה הכלכלית של הגורסובייט, ריבה מגודלת ובריאת בשר, הצהירה בפני ההמון בחגיגות רשמית כדלקמן:

— "בטרנספורט מיוחד הגיע ישר מקייב משלוח של מגפי גברים אשר יוצא למכירה חופשית לאזרחי רובנו. המגפיים הם מתוצרת מפעלי העור של טביליסי על שם יוסף ויסריונוביץ' סטאלין..." כאן הרימה נציגת השלטון את קולה בנסיון לגבור על רחש השמחה שעלה מן ההמון, והצהירה ש"המגפיים, (סולית עור עקב גומי), הם כולם במידה אחידה, והמידה היא 42, והמחיר לזוג הוא מאה עשרים וחמשה רובל, וימכר רק זוג אחד לכל אזרח נציג משפחה המצוייד בתעודות כחוק. אבל, כיוון שהתור ארוך", הוסיפה "אני רואה לנכון לציין לכל האזרחים שיוצאו למכירה רק שבעים וחמישה זוגות, אז אני חושבת שהאחרונים בתור כדאי להם ללכת הביתה ולא לעמוד פה לחינם."

איש לא זע. המגפיים נמכרו כהרף עין. פתח המחסן חזר והוגף בתריסי הפלדה. רוחליה, מחבקת אל חיקה את אורחה המגושם, רצה מאושרת הביתה. המאוכזבים המשיכו לעמוד בתור עוד שעה ארוכה, אולי מתוך הרגל, אולי בציפיה לנס. כעבור דקות אחדות התדפק מישחו על דלתה. גבר צעיר עמד בפתח. פניו היו גלויים וחביבים.

— "אזרחית", פתח האיש ואמר. "את סולחת לי שאני מתפרץ ככה פתאום, אבל גם אני עמדתי בתור וסגר לי את הדלת ממש על האף. אבל ראיתי שאת קנית. אני מוכן לקנות אותם ממך. הנה הכסף, הכל במזומן, אף אחד לא ראה, אף אחד לא שמע". והאיש שלף תבילה שטרות והשליך על השלחן. רוחליה ספרה. היו שם מאתיים עשרים וחמישה רובל בשטרות חדשים שצרבו את אצבעותיה החומדות.

— "לא מספיק", אמרה וליבה ניתר מהתרגשות.
— "כמה?" שאל הצעיר.
— "שלוש-מאות ולא קופייקה פחות!"
— "הגזמת", אמר הצעיר והציע פשרה. הם התמקחו בחום, בהתלהבות, לבסוף הוסיף האיש שלוש עשירות על המחיר ההתחלתי. המגפיים והכסף החליפו ידיים והצעיר פנה ללכת.
— "עוד מלה, אזרחית", אמר הצעיר על סף הדלת, וקולו היה מתכתי וחחויך נמוג מפניו הגלויים.

— "וזה, את יודעת מה זה?" והוא קרב אליה והציג את תעודת שוטר החרש ששלף מכיסו מקטורנו.
רוחליה החווירה וגמגמה משחו. בדומיה גמורה הושיטה לו את הכסף והוא תחב אותו עמוק בכיסו. בחיבה, בידידות כמעט נטל הפרובוקטור את זרועה של רוחליה והוליך אותה למשטרה. חבשו אותה בכלא תחת משמר כבד, ובטופס המעצר כתב הסמל התורן באותיות מגושמות, בעודו מרטיב את קצה

במשקפי מצבט וזקנקן מחודד, אמרה דמותו כבוד והדר מאופק. שרה שהיתה בשלבי טירוף מתקדם נפלה לרגליו ונשקה בחום את האבק על מגפיו. ההמון התבונן בנשימה עצורה, אחדים מחאו כפיים, ואיסאק זאכרוב גלפרין סקר, חמור סבר, ממרומי חשיבותו העצמית את משלחת מקבלי הפנים. הוא שתק, אחר כך ניקה במטלית קטיפה ירוקה את זוגיות משקפי המצבט ועלה לטרויקה מהודרת שלקחה אותו בדהרה אל פתחו של מלון פאלאס, גאוות העיר והפלך.

גלפרין הסתגר בחדרו המפואר, היחיד עם אמבטיה צמודה, מים זורמים ונוף על גני לובומירסקי. שלושה ימים תמימים כתב, שיכתב, חיבר וליטש כתב הגנה לתפארת, בעל הכרה מעמדית כיאות ומשובץ מלים מופלאות וקשות להיגוי.

גלפרין לא כפר בעיקרי טענותיו של התובע ולא ביקש להפריך את העובדות. הוא לא חקר עדים, סרב בתוקף לראות את פני הוריה של הנאשמת שצבאו על דלתו, ואת מרשתו עמד למגוש בראשונה באולם בית הדין ביום המשפט.

להפך, הוא הוסיף וחזק את התמונה הקודרת שצייר התובע בדבר המאבק המר לחיים ולמוות שמנחל הפרולטריון בהנהגתו רבת התבונה של שמש העמים בתמנון הבורגני צמא הדם ומחרחר המלחמה.

"נערה רכה זו", כתב גלפרין, "היא קורבן תמים של משטר עריצות צמא דמים אשר שלט בעיר זו עד לפני שנה, בטרם שוחררה בידי צבא המהפכה הסובייטי. היה זה משטר רקוב של ניצול אדם בידי אדם, של שחיקת צלם אנוש בידי קומץ בעלי שררה. של עוני מרוד ומחסור מתמיד. משטר, שעל מנת לשרוד בו צריך היה האדם ההגון לרמות, לשחד ולספסר. לא היה עדיין סיפק בידה ללמוד את ערכיו הנעלים של הסוציאליזם הבולשביסטי, ועל כן עשתה מה שעשתה מתוך עיוורון פוליטי והעדר הכרה מעמדית פרולטרית. כיוון שכך, סיכם גלפרין, "יש לדחות כליל את העונש שדורשת התביעה ולהסתפק בעשר שנות מחנה לחינוך מחדש".

ישיבת בית המשפט נקבעה לעשרים ושבעה ביוני. בעשרים וחמישה בחודש הפציצו הגרמנים את העיר. מבנין בית המשפט נותרו רק חרבות עשנות, ורוחליה נמלטה מבין ההריסות אל ביתה, נפלה אל זרועות אביה והיא בוכה מאושר.

למחרת נכנסו הגרמנים לרובנו ■

בקול יגע מחוסר שינה וחקירות שתי וערב בקשר לחשיפת קונספירציה בינלאומית, שבעלה בכלל לא אשם, ושהוא לא ידע על כל העניין, ואיך הוא יכול היה לדעת שהרי היה בצבא אלפי מילין מכאן.

את פסחיקה השליכו לכלא צבאי בעוון עריקה ורוחליה תחתה על גודל נפשו של בעלה הלבקן.

מישהו סיפר על עורך דין נודע בקייב המפורסם בהצלחותיו בהגנה על פושעים כלכליים. מנדל קרסיק בירר ומצא שזו אמת, עורך הדין חי וקיים, אלא ששכר טרחתו של האיש המופלא היה כה דמיוני שמנדל חשש לספר עליו לאביה של רוחליה שעמד מולו בדומיה, חיוור ומתוח.

— "יכמה?" מלמל האב.

— "ישכח מזה, הוא מטורף, האדבוקט ההוא, אני אומר לך שכח מזה ואני יודע מה שאני מדבר".

— "יכמה?" סינן האב ותפס את מנדל בזרועו.

מנדל, שכבר נמאס לו העניין כולו ושהספיד בלב כבד חוב ישן של נצילניק שעכשיו לא יאה לדבר עליו, החליט להפטר מן הטרחן הזקן באמירת האמת.

— "שלושת אלפים. בפחות מזה לא יבוא".

נצילניק נדם לרגע, גלגל את הסכום הנורא במוחו, ולאחר שהבין סוף סוף במה המדובר פלט מבין שפתיו הקפוצות: "רובל, שלושת אלפי רובל!"

— "אז מה חשבת, זלוטיני?" ענה מנדל ודחף את הזקן החוצה. הוריה של רוחליה מכרו את מעט הריהוט הדל שבביתם. הם מכרו את חליפתו של האב ואת טבעת הנשואין של האם. נצילניק נפרד מזוג חפתי כסף, ירושת אביו משכבר הימים, ושרה עקרה מפיה שן זהב שממילא שמשה לה יותר לקישוט מאשר לאכילה. גרינברג הזקן, אביו הגלמוד של פסח מכר למנדל קרסיק את זכיונו להובלת מים לקסרקטיני הצבא. מנדל ניסה בהזדמנות זו לנכות את החוב הישן, אבל לא הצליח. ערכו מגבית בין שכנים וחברים. מרה תרמה עוד עשרים וחמשה רובל, ומוניה אמר שבינתיים הוא לא מכה אותה אבל אחרי המשפט יעשה ממנה גל עצמות. לבסוף נאסף הסכום האגדי, ובבוקר בהיר אחד של ראשית מאי, ירד בתחנת הרכבת של רובנו האדבוקאט החבר איסאק זאכרוב גלפרין. גבוה, צנום,